

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לב"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרפה

ערב שבת-קודש
פרשת ניצבים-וילך
כ"ד באלול ה'תשס"ז

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ד באלול ה'תשס"ז – ב' בתשרי ה'תשס"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ד באלול	הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ג-ה.	הל' מעשר פרק ו.	מ"ע קסח.
ש"ק	כ"ה באלול	פרק ו-ח.	פרק ז.	מ"ע קסט.
א'	כ"ו באלול	הלכות שקלים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ח.	מ"ע קעא.
ב'	כ"ז באלול	פרק ד. הלכות קדוש החדש.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ט.	מ"ע קעא. קנג.
ג'	כ"ח באלול	פרק ג-ה.	פרק י.	מ"ע קנג.
ד'	כ"ט באלול	פרק ו-ח.	פרק יא.	מ"ע קנג.
ה'	א' בתשרי	פרק ט-יא.	פרק יב.	מ"ע קנג.
ו'	ב' בתשרי	פרק יב-יד.	פרק יג.	מ"ע קנג.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר** ד' 120 פני הזריחה	זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
ו', כ"ד באלול	4.14	5.05	5.27	6.23	9.27	12.39	6.59.0	7.24
ש"ק, כ"ה באלול	4.15	5.06	5.28	6.23	9.27	12.39	6.57.7	7.22
א', כ"ו באלול	4.16	5.06	5.29	6.24	9.27	12.38	6.56.4	7.21
ב', כ"ז באלול	4.17	5.07	5.29	6.24	9.27	12.38	6.55.1	7.20
ג', כ"ח באלול	4.18	5.08	5.30	6.25	9.27	12.38	6.53.8	7.18
ד', כ"ט באלול	4.19	5.09	5.31	6.25	9.28	12.37	6.52.5	7.17
ה', א' בתשרי	4.19	5.09	5.31	6.26	9.28	12.37	6.51.2	7.16
ו', ב' בתשרי	4.20	5.10	5.32	6.27	9.28	12.37	6.49.9	7.14

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
ניצבים-וילך	7:32	6:20	7:34	6:35	7:34	6:27	7:34	6:38
א' דראש השנה	חג	6:14	חג	6:29	חג	6:21	חג	6:31
ב' דראש השנה	שבת	7:25	שבת	7:27	שבת	7:27	שבת	7:27
האזינו-תשובה	7:23	6:11	7:25	6:27	7:24	6:18	7:27	6:28

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אוליזורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

תשובה מאהבה מסירה כל ההגבלות

כיצד מעמדו ומצבו של כל יהודי מצדיק בקשת שנה טובה ומתוקה?

• מה ההבדל בין רופא לחכם, בין שגגות לזכויות, ובאיזה אופן

יחולו קידושי הקב"ה את כנסת-ישראל? • היתרון בעבודת האהבה

- שהאהוב נעשה המציאות שלו • התוצאה: אהבת ה', אהבת-ישראל

ונתינת הצדקה - ללא כל חשבונות! • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

אפילו שגגות) - לא מספיקה תשובה מיראה [שמתאימה לימי הרחמים והסליחות וימי התשובה שנקראים "ימים נוראים"⁴, על שם העבודה במידת היראה⁵], שעל-ידיה נעשים הזדונות כשגגות, אלא צריכה להיות תשובה מאהבה, שעל-ידיה נעשים הזדונות כזכויות.

וכיוון שכל אחד ואחד מישראל מבקש ומקבל מהקב"ה שנה טובה ומתוקה בכל הפרטים, משום שאין עליו עבירות כלל, אפילו לא בשוגג - על כן צריך לומר, שבכוחו של כל אחד ואחד מישראל להגיע לשלימות של תשובה מאהבה!

ב. ויש להביא ראיה לדבר מפסק-דין בנגלה שכתורה - המקדש את האישה "על מנת שאני צדיק (גמור) אפילו רשע גמור מקודשת, שמא הרהר תשובה בדעתו"⁶:

(4) ראה אה"ת ואתחנן ס"ע קעט ואילך. ועוד.
(5) ואעפ"כ, גם העבודה כמדת היראה צ"ל באופן ד"גילו ברעדה" (תהלים ב, יא), אלא, שהגילה היא בהעלם, והרעדה היא בגילוי (ראה לקו"ת נצבים מז, רע"א).
(6) קידושין מט.ב. רמב"ם הל' אישות פ"ח ה"ה. טוש"ע אה"ע סל"ח ס"א.

א. בעמדנו בימי ההכנה לראש השנה, כאשר כל בני-ישראל מבקשים ותובעים וסוף-כל-סוף פועלים הכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה - צריך כל אחד ואחד להיות במעמד ומצב שאין עליו עבירות כלל, אפילו לא בשוגג [שהרי גם שוגג צריך כפרה משום שנקרא חוטא¹, כמו שכתוב בקרבן חטאת - המובא על חטא בשוגג - "והתוודו את חטאתם אשר עשו"²], שאז ראוי הוא לקבל שנה טובה ומתוקה בכל הפרטים. כיצד יכולים לבוא למעמד ומצב כזה למרות שבמשך השנה היו עניינים שלא כדבעי למיעבד? - הרי זה על-ידי שלימות התשובה:

מצינו בגמרא³ שיש ב' אופנים בתשובה: (א) תשובה מיראה, שעל-ידיה "זדונות נעשות לו כשגגות", (ב) תשובה מאהבה, שעל-ידיה "זדונות נעשות לו כזכויות".

ומזה מובן שכדי שהעניינים הבלתי-רצויים שהיו במשך השנה יתבטלו לגמרי (ולא יישארו

(1) פרש"י נח ט, ה. שבועות ב, א (ד"ה תולה).

(2) נשא ה, כז.

(3) יומא פו, רע"ב.

המתקדשת:

המקדש את האישה על מנת שאין עליה נדרים או מומים - "הלכה אצל חכם והתירה (מן הנדרים) מקודשת, אצל רופא וריפא אותה (מן המומין) אינה מקודשת, מה בין חכם לרופא, חכם עוקר את הנדר מעיקרו (נמצא כמי שלא היה עליה בשעת קידושין), ורופא אינו מרפא אלא מכאן ולהבא" (אבל עד עכשיו היו עליה, נמצא שבשעת תנאי הקידושין הטעתו)⁸.

ועל דרך זה בנוגע לקידושי הקב"ה וכנסת-ישראל - שכאשר הקב"ה מקדש את כנסת-ישראל על מנת שאין עליה עבירות (כמו נדרים ומומים), אזי לא מספיקה תשובה מיראה, שעל זה נאמר⁹ "ארפא משובתם", "משמע מכאן ואילך כבעל מום שנתרפא שמקצת שמו עליו"¹⁰ (כמו "אצל רופא וריפא אותה אינה מקודשת", כיוון ש"רופא אינו מרפא אלא מכאן ולהבא"), אלא צריך להיות תשובה מאהבה דווקא, שעל-ידי "נעקר עונו מתחילתו"¹⁰ (כמו "אצל חכם והתירה מקודשת", כיוון ש"חכם עוקר את הנדר מעיקרו"). וטעם הדבר, לפי שבתשובה מיראה "זדונות נעשות לו כשגגות", ששוגג צריך עדיין כפרה ותיקון, ובמילא "מקצת שמו עליו", מה שאין כן בתשובה מאהבה, ש"זדונות נעשות לו כזכיות", לא נשאר שום רושם כלל, ועד שלא שייך אפילו לומר "ארפא משובתם", כיוון שאין כאן "משובה" כלל, כי אם "זכיות" בלבד.

וכאמור, בעניין זה אין צורך באריכות זמן [על-דרך מאמר רבינו הזקן]¹¹ בנוגע לקביעות בלימוד התורה, ש"קביעות" היא לא (רק) בזמן, אלא בנפש, שכן, בשעתא חדא וברגעא חדא, יכולים - על-ידי "הסתכלות החזקה" (כלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמר¹²) - להתהפך מן הקצה אל הקצה, ולבוא לתשובה מאהבה, שעל-ידי "זדונות נעשות לו כזכיות", כך, שכל העניינים הבלתי-רצויים מתבטלים לגמרי ולא נשאר מהם רושם כלל,

כדי להתהפך מרשע גמור לצדיק גמור (שאז קידושיו קידושין) - לא מספיק ש"זדונות נעשות לו כשגגות", מכיוון שהשגגות צריכים כפרה לפי שנקרא חוטא, הרי גם לאחרי ש"זדונות נעשות לו כשגגות" (שלכן אינו נקרא בשם "פושע" ו"מורד" ח"ו), נקרא עדיין בשם "חוטא", ובוראי שאינו "צדיק גמור"; ורק כש"זדונות נעשות לו כזכיות" נעשה צדיק גמור.

וכיוון שהעילוי של "זדונות נעשות לו כזכיות" (שעל-ידי זה נעשה מרשע גמור לצדיק גמור) אינו אלא בתשובה מאהבה, ולא בתשובה מיראה, או לשם איזו פניה אחרת,

ושהרי הכוונה ב"תשובה מיראה" (בניגוד לתשובה מאהבה שעל-ידיה זדונות נעשות לו כזכיות) אינה ל"יראה" דווקא, אלא גם לכל שאר האופנים בתשובה שאינם מאהבה - כמוכן מביאור רבינו הזקן בתניא' בתוכנה של התשובה מאהבה שעל-ידיה זדונות נעשות לו כזכיות: "אהבה רבה וחשיקה ונפש שוקקה... וצמאה נפשו לה' כארץ עיפה וציה להיות כי עד הנה היתה נפשו בארץ ציה וצלמות היא הסטרא אחרא... ולזאת צמאה נפשו ביתר עז... ועל תשובה מאהבה רבה זו אמרו שזדונות נעשו לו כזכיות הואיל ועל-ידי זה בא לאהבה רבה זו", כלומר, כיוון שה"זדונות" גרמו לו לבוא למעמד ומצב של צימאון גדול ביותר, שזה הוא עניין התשובה מאהבה, לכן, נעשים ה"זדונות" עצמם ל"זכיות", מה שאין כן בשאר אופני התשובה שאינם מאהבה, תשובה מיראה, או לשם איזו פניה אחרת, שבהם לא שייך טעם הנ"ל, נעשים הזדונות כשגגות בלבד],

נמצא, שהמשמעות של הפסק-דין שקידושי רשע גמור על מנת שאני צדיק גמור נחשבים לקידושין כיוון שהרהר תשובה, היא - שאפילו רשע גמור יכול להגיע לתשובה מאהבה על-ידי הרהור תשובה בשעתא חדא וברגעא חדא!

ג. ויש להוסיף, שכשם שמצינו בנוגע לבעל המקדש את האישה ("על מנת שאני צדיק גמור כו") - מצינו על דרך זה גם בנוגע לאישה

(8) כתובות עד, רע"ב (ובפרש"י).

(9) הושע יד, ה. יומא פו, סע"א.

(10) פרש"י יומא שם.

(11) לקו"ד ח"א ז, א. וראה גם סה"מ תשי"א ריש ע' 242. ועוד.

(12) ד"ה כי קרוב תרפ"א פ"ו - שיי"ל בקונטרס ח"י אלול (סה"מ תשי"א ע' 335), ולאח"ז בסה"מ תרפ"א ע' שלח.

(7) פרק ז. וראה לקו"ש ח"ז ע' 187 ואילך.

והתוצאה מזה היא שלא בערך יותר - שכאשר משתדל בעניין האהבה מתוך תנועה של קירוב והמשכה לדבר האהוב, הולך ומתקרב לדבר האהוב, ועד שבמדה ידועה (ובמשך הזמן - גם ללא מדה) נעשה הוא בעצמו הדבר האהוב, היינו, שהדבר האהוב הוא כל ענינו ומציאותו, ועד שאי אפשר לחלק בינו לבין הדבר האהוב!

ויש להביא דוגמא לדבר - שמצינו בנוגע לרצון ש"במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא"¹⁵, וכן הוא בנוגע לאהבה, כפי שמצינו ב"שרפים" - שעבודתם היא (לא בעניין הרצון, אלא) באהבה

ובמילא מקבלים בשעתא חדא וברגעא חדא כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה.

* * *

ד. [.] אודות החילוק שבין תשובה מיראה לתשובה מאהבה - יש להעיר ממה שכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמר שיצא לאור לקראת ח"י אלול¹³, וזה לשונו:

"היראה בנקל יותר להגיע אליה . . . (ו)אהבה הוא קשה יותר", ומהטעמים לזה - כפי שממשיך לבאר במאמר - ש"תנועת האהבה תנועה אחרת

אין צורך באריכות זמן . . שכן, בשעתא חדא וברגעא חדא, יכולים להתהפך מן הקצה אל הקצה, ולבוא לתשובה מאהבה, שעל-ידיה "זדונות נעשות לו כזכיות"

ותשוקה גדולה לאלקות עד שנשרפים מגודל האהבה והתשוקה - שנאמר עליהם "שרפים עומדים ממעל לו"¹⁶ ("ממעל" לשם אד"), מכיוון שאהבתם ותשוקתם להיכלל בעצמות אור אין סוף שלמעלה משם אד' ("ממעל לו"), הרי הם נמצאים שם, "ממעל לו". ועל דרך זה בנוגע לתנועת ההמשכה והקירוב שבאהבה, שהולך ומתקרב לדבר האהוב עד שהדבר האהוב נעשה המציאות שלו, ואי-אפשר לחלק ביניהם.

והתוצאה מזה בעבודה בפועל - שאין שום דבר שיוכל למנוע אותו לקיים רצונו של האהוב, עד כדי מסירת-נפש, ועוד יותר מזה!

וכמו שכתוב¹⁷ "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך", היינו, לא רק "בכל נפשך", "אפילו הוא נוטל את נפשך"¹⁸, אלא גם "בכל מאדך", "בכל מדה ומדה שהוא מודד לך", שזהו עניין נעלה יותר מ"בכל נפשך" - כפי שמצינו בנוגע לחגגיה מישאל ועזריה, שאף שקיימו הציווי "בכל נפשך", "אפילו הוא נוטל את נפשך", שעמדו במסירות נפש

מכמו היראה, דיראה הרי אפשר הדבר שהוא מה שהוא, ויש לו יראה ופחד מאיזה דבר שחוץ ממנו, ומכל מקום הוא במציאותו. והאהבה - תנועתה בנפש קירוב והמשכה, ואם כן אינו לעצמו, כי אם הוא הדבר ההוא למה שיכסוף ויאהב וישתוקק, אשר מובן היטב דאי אפשר שיהיו ב' אהבות, ואם כן בהכרח להפוך לבכו מאהבת עולם הזה לאהבת הוי", וכפי שמביא לפני זה "המאמר המפורסם"¹⁴ דכשם שאי אפשר שישכנו האש והמים בכלי אחד, כן לא תשכון בלב המאמין אהבת הוי' ואהבת עולם הזה".

כלומר: כיוון שתנועת האהבה היא קירוב והמשכה אל הדבר האהוב, מוכרח הוא לצאת ממקומו (מעמדו ומצבו) הקודם ולהתקרב אל הדבר האהוב, וכמו כן אינו יכול להיות בתנועה של קירוב והמשכה לעניין אחר, ובודאי לא לעניין הפכי.

ה. ובנוגע לעניינינו - תשובה מאהבה: אף שאהבה היא עבודה קשה, הרי, הפעולה

15) ראה כ"ט הוספות סל"ח. ו"ש"ג.

16) ישעי' ו, ב.

17) ואתחנן ו, ה.

18) ברכות נד, א (במשנה). הובא בספרי ופרשי" עה"פ.

13) ד"ה כי קרוב הנ"ל פ"ב (סה"מ תשי"א ע' 323. תרפ"א ע' שכו). וראה גם סה"מ מלוקט ח"ד ע' ה ובהערה שם.

14) ראה חובת הלבבות שער אהבת ה' בתחלתו.

הזקן²³ בפירושו השם "חסיד" על-פי דברי הגמרא²⁴ "שורפן חסיד, קוברן צדיק", שלטובת הזולת (שלא תעבור עליהם אשה מעוברת) "מחמיר (החסיד) לשורפן (ולא לקוברן) אף על גב שמוזיק לו" (ש"שרפת צפורן (וכל דבר הבא מן האדם) מזקת לאדם")²⁵, ולא עוד אלא שלמרות שהנוק לעצמו כשריפת הצפרניים עלול וקרוב יותר מאשר החשש הרחוק שבקבורת הצפרניים "דהררי ומגלוי"²⁶ - אינו מתחשב עם אפשרות ההיזק לעצמו, העיקר שימנע אפשרות מציאות רחוקה של היזק לזולת, אף שעל-פי שולחן ערוך בודאי אינו חייב בכך.

ליפול לכבשן האש, מכל מקום, "אילמלי נגדה כו"¹⁹; ולמעלה מזה, "בכל מאדך", "בכל מדה ומדה שהוא מודד לך", ללא מדידה והגבלה כלל - שלא שייך שום דבר איזה שיהיה ("אָט וואָס דער ענין זאָל נאָר זיין"), אפילו "נגדוה", שימנע ממנו לקיים רצונו של האהוב, כיוון שהוא והאהוב הם מציאות אחת!

ו. והנה, כדי שהקב"ה ייתן כוח וסיוע לעבודת אהבת ה' (כולל גם התשובה מאהבה) שתהיה "בכל מאדך", בלי גבול - צריכה להיות גם ההנהגה

אילו היה חיוב לברך לפני נתינת הצדקה, יהיו כאלה שירצו תחילה לטבול במקוה, או לומר תחילה "לשם יחוד", ובינתיים, מי יודע מה יקרה עם העני...

ועל דרך זה בנוגע לצדקה: אף-על-פי שכבר נתן מעשר, ולהיותו מהדר, ומהדר מן המהדר, נתן גם חומש, ונתן המעשר והחומש מכל סוגי הרווחים - הן מהשרות (מעשר עני של תבואה ופירות), והן מה"פרקמטיא" (מעשר כספים), מבלי להתחשב בחילוקי הדעות שבדבר אם גם מעשר כספים הוא מן התורה או שאינו אלא מדרבנן²⁷ - אינו מסתפק בכך, וממשיך ליתן יותר ויותר, וכשצועקים לו "המבזבז אל יבזבז יותר מחומש", צועק הוא שצריך לצאת מכל ההגבלות!

כשם שאהבת ה' צריכה להיות עד כדי מסירת-נפש, אף-על-פי שלא נתפרש בתורה החיוב למסירות נפש²⁸, כמו כן פעל בעצמו שתהיה לו אהבת-ישראל באופן של "בכל מאדך", ללא הגבלות,

באהבת-ישראל [שהיא חד עם אהבת ה', כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁰ שאהבת ה', אהבת התורה ואהבת-ישראל כולא חד] בלי גבול:

ההתעסקות באהבת-ישראל, "ואהבת לרעך כמוך"²¹, יכולה להיות באופן שעושה חשבונות באיזו מדה ועד כמה חייב הוא לעזור ולסייע לזולת, עד פה ותו לא. ולדוגמא: במצות צדקה, ייתן רק כמה שמחויב על-פי שולחן ערוך - מעשר, ולכל היותר - משום מצווה מן המובחר - חומש, ולא יותר, ומה גם - טוען הוא - שיש תקנת אושא ש"המבזבז אל יבזבז יותר מחומש"²². ועל דרך זה לא יעזור לזולת במקום שעל-ידי זה יכול לגרום לעצמו היזק - כיוון שעל זה אין חיוב בשולחן ערוך.

על כך אומרים לו שההתעסקות באהבת-ישראל צריכה להיות ללא חשבונות כלל, למעלה ממדידות והגבלות, כולל גם למעלה ממדידות והגבלות השולחן ערוך - על-פי מדת חסידות - כדברי רבינו

(23) לקו"ד ח"א סח, א.
 (24) נדה יז, א. וש"נ. הובא בשו"ע אדה"ז או"ח סר"ס ס"ד.
 (25) תוס' שם.
 (26) פרש"י שם.
 (27) נקבצו הדעות בס' מעשר כספים (ירושלים תשל"ז) פ"ו.
 (28) ראה הערת כ"ק אדמו"ר בסה"מ תש"ט ע' 121. וראה גם ד"ה כי קרוב הנ"ל פ"ג (סה"מ תשי"א ע' 327. תרפ"א ע' שלא).

(19) כתובות לג, רע"ב.
 (20) סה"מ תשי" ריש ע' 105. ועוד.
 (21) קדושים יט, יח.
 (22) כתובות נ, רע"א. וש"נ. שו"ע יו"ד ר"ס רמט וברמ"א שם.

ואהבת-ישראל היא, באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, אזי יכול לדרוש שיתנו לו צדקתו של הקב"ה ("לך הוי' הצדקה") באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, היינו, שהשפעה מלמעלה לא תהיה באופן של גבורות, מדידה והגבלה, אלא באופן של התרחבות והתפשטות, למעלה ממדידה והגבלה (כמבואר באגרת הקודש³¹ ב' אופני ההשפעה מלמעלה).

ובעומק יותר:

כיוון שאהבת-ישראל קשורה עם אהבת ה' (כמוזכר לעיל שג' האהבות, אהבת ה' אהבת התורה ואהבת-ישראל כולא חד), הרי, עליידי אהבת-ישראל בלי-גבול נעשית גם אהבת ה' (תנועת הקירוב וההמשכה לעצמות ומהות איין-סוף ברוך-הוא) בלי-גבול, עד שנעשה חד ממש עם מהותו ועצמותו יתברך, וכיוון שהוא יתברך תכלית הטוב, הרי בדרך ממילא יומשך לו גם למטה טוב בלי-גבול, שנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה.

(חלק מהתוועדות ח"י אלול, ה'תשי"א. 'תורת מנחם - התוועדות' התשי"א חלק ב' (ג), עמ' 318-326)

31 סי"ג (קט, א).

מבלי לעיין בשולחן ערוך אם צריך לעשות כך או כך, ולברוק שמא "עבר" חס וחלילה חס ושלוש על תקנת אושא!...

- ועל דרך שמוכא בספרים²⁹ על דרך הצחות הטעם שאין מברכים לפני קיום מצות הצדקה, כמו בכל המצוות, שאילו היה חיוב לברך לפני נתינת הצדקה, יהיו כאלה שירצו תחילה לטבול במקוה, או לומר תחילה "לשם יחוד", וכינתיים, מי יודע מה יקרה עם העני... יתכן שהמקוה יהיה סגור, והסידור לא יהיה בהישג ידו, וכיוון שקודם הטבילה במקוה ואמירת לשם יחוד אינו יכול לומר את הברכה, במילא, אינו יכול ליתן צדקה לעני...

בעניינים אלה - צדקה ואהבת-ישראל - אין לעשות חשבונות, ומה גם שחבל על הזמן שמבזבזים על עשיית חשבונות.

א. [.] ובמדה שאדם מודד בה מודדין לו³⁰:

כאשר הנהגתו בצדקה ("החיית את נפש העני")

29 דעת זקנים (איטינגא) פ"ז בשם הרה"ק בעל "בני יששכר" מדינוב. שיח שרפי קודש (ח"א אות תרנז) בשם הרה"ק ר"ב מפשיסחא.

30 סוטה ח, ב ואילך.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

ושב ה' את שבותך

קיבוץ גלויות

בפרשת ניצבים נתפרש בתורה אודות הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח-צדקנו - "התורה העידה עליו (על מלך המשיח) שנאמר (בפרשת השבוע) ושב ה' אליך את שבותך ורחמך ושב וקבצך וגו' אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו'", שבזה מודגש קשר ושייכות פרשת ניצבים לסיום ושלימות "שבע דנחמתא". ובקביעות שנה זו היתוספה גם הקריאה בפרשת וילך - בה נרמז עניין "ילכו מחיל אל חיל", שעל-ידי זה "יראה אל אלוקים בציון" (כהמשך וסיום הכתוב), בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח-צדקנו, בארצנו הקדושה. . עד לקודש הקדשים - "בציון", פנימיות בית-המקדש עצמו (נוסף על פנימיות ירושלים) - קודש הקדשים.

[.] ויהי רצון שבעמדנו בשבת האחרון שבו נעשה גמר ושלימות ה"שבע דנחמתא" - תהיה שלימות הנחמה בפועל ממש, גאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

ובפשטות - שבשבת זו זוכים לקיום היעוד שבפרשת השבוע: "ושב ה' אליך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים גו', ובלשון הכתוב שאומרים במנחת ערב שבת "מארצות קיבצם ממזרח וממערב מצפון ומים, ובאופן שיוודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם" - ד' פעמים כנגד ד' גאולות, ועד לדרגה החמישית - "חמישית לפרעה"...

ועוד לפני תפילת המנחה ולפני קריאת התורה בפרשת האזינו, רואים בפועל ש"אתם ניצבים היום כולכם לפני ה' אלקים", כיוון שנעשה "וילך", "ילכו גו' אל אלוקים בציון", ובאופן ד"הקהל את העם האנשים והנשים והטף", "במקום אשר יבחר ה'" - שכל בני-ישראל באים לארצנו הקדושה לירושלים עיר-הקודש ולבית-המקדש השלישי, ושומעים קריאת התורה מפי המלך, ועד "מפי הגבורה".

(תורת מנחם - התוועדויות ה'תש"נ חלק ד, עמ' 299-301)

אחדות ישראל בתור צבאות ה'

אחדותם של ישראל (על-ידי התגלות מעלת הפשיטות) קשורה עם ביטול סיבת הגלות (התחלקות ופירוד), אשר על-ידי ביטול סיבת הגלות בטל המסובב (הגלות), ותיכף ומיד באה הגאולה האמיתית והשלימה, שאז תהיה אחדותם של ישראל בתכלית השלימות. שכן, עם היות שגם לעתיד לבוא תהיה התחלקות לשבטים (כפי שמצינו בנוגע לחלוקת הארץ לעתיד לבוא), ולעשר סוגים, "ראשיכם שבטיכם גו' מחוטב עציך עד שואב מימך", מכל מקום יהיו כולם בתכלית האחדות - "ניצבים גו' כולכם לפני ה' אלקים".

ועניין זה הוא בהדגשה יתירה כשנמצאים בעקבתא דמשיחא - בחינת "עקב" בזמן (אחרית הימים), שאז גם העבודה היא בבחינת "עקב", "והיה עקב תשמעון". . לאחר חצות יום השישי שהוא כנגד אלף השישי, כולל גם סיום וחזרתם וסך-הכול של כל שית אלפי שנים דהווי עלמא [.] .

ולזה עיר גם מההפטרות ראש-השנה בתפילת חנה, שהיא פתחה תחילה לקרות להקב"ה בשם "צבאות", עד לסיום וחזרתם ההפטרות "וירם קרן משיחו".

וכן תהיה לנו - גילוי ניצוץ משיח שבכל אחד ואחד מישראל, על-ידי אחדותם של ישראל (האנשים והנשים והטף) שמתבטאת בעניין "צבאות ה'", ועל-ידי זה "יצאו (ויוצאים) כל צבאות ה' מארץ מצרים", ויתירה מזה - "הוציא (ויוצא) ה' את בני-ישראל ממצרים על צבאותם", למעלה מ"צבאות ה'", ועד למעלה מכל שמות ותארים כו'.

(תורת מנחם - התוועדויות ה'תש"נ חלק ב, עמ' 207-208)

הנהגת הראש - בראש השנה

בתשרי לא היה זמן לקריאת מכתבים, אך הרבי ביקש להמשיך לדווח

- מה למדים מהנהגת הנשיאים בערב ראש השנה? • חידוש במאמר
- ראש השנה תשי"ב • האם יש לערוך סעודה בליל ערב ראש השנה? •
- ומה אירע כאשר לא נמצא בבית רבנו רימון בליל א' של ראש השנה?

כשחזר הרבי על הדברים, התבטא שזהו דבר חידוש שהרי מפורש בתניא שהמלאכים אינם בעלי בחירה, וכאן מבאר שהם בעלי בחירה!

לית מידי דלא רמיזא...

דבר פלא מצינו בשיחת יום ב' של ראש השנה תשמ"ח, בשנת פטירת הרבנית הצדקנית מרת חיה מושקא ע"ה - אז האריך הרבי לדבר (תורת מנחם התוועדויות תשמ"ח כרך א' עמ' 39) על הנהגת רבותינו נשיאינו להיכנס ולשוחח זמן מה עם זוגתם הרבנית סמוך לכניסת החג. וכה אמר:

מכיוון שבראש השנה מודגשת מעלת האשה - מתבטא הדבר גם בהנהגת רבותינו נשיאינו, שבערב ראש השנה, סמוך לראש השנה, היו נכנסים לשוחח זמן מה עם זוגתם הרבנית. הוסיף ופירט:

ומכיוון שהנהגה זו נתגלתה לנו ומפרסמים זה - לאחרי משך זמן שלא ידעו על דבר הנהגה זו, וגם לאחרי שנודע הדבר, לא שמו לב כל-כך [כעין אמרם ז"ל "מילתא דלא רמיא עליה דאיניש.. לאו אדעתיה" ("לשום אל לבו... להיות זכור" (שבועות לד, ב ובפרש"י. וראה רמב"ם הלכות טוען ונטען פרק ו' הלכה ד')] - הרי זה הוראה לכלי-אחד ואחד."

"ותוכן ההוראה", המשיך הרבי, עד כמה נוגע

בדרך כלל הבהיר הרבי "שמפני רוב הטרדות שבימים אלו, החל מחודש אלול, ועול] אחת] כ[מה] וכ[מה] בחודש תשרי - אין הזמן גרמא לענות לכול] אחד] וא[חד]" (וא"ו תשרי תשמ"ב 'תורת מנחם' התוועדויות תשמ"ב סרך א' עמ' 73).

אך בדבר כתיבת מכתבים ומסירת דו"ח - הנהגת דברים שכתב הרבי להרה"ח ר' יהושפט שי' אלפרט, בכ"ד באלול תש"כ, בעת ששימש מנהל בית-הספר אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש במושב ברוש שבדרום:

במענה לכתבו - מהנכון שיכתבו לכאן (או להנהלת הרשת באה"ק, והעתקה לכאן) אחת לשבועיים - מלבד בזמנים מיוחדים שיש ענין בתכיפות יותר וכמו בחודש תשרי וכיון [צא] ב[זה].

מאמר של ראש השנה

בראש השנה תשי"ב אמר הרבי מאמר חסידות דיבור-המתחיל "כבוד מלכותך יאמרו" (תורת מנחם כרך ד' עמ' 3 ואילך). בקטע הראשון חזר הרבי על מאמרו של אדמו"ר הזקן מרשימה של ר' פינחס רייזעס. בגוף הדברים נאמר שם:

אבל בבריא-יצירה-עשייה עולם הפירוד, אפילו מלאכים אשר צבא השמים לך משתחוים אף-על-פי-כן הם בחינת יש ונפרד, דבר חוץ, בעל בחירה, אפקוהו למט'ט וכו'...

אצל הרבי לא היה הדבר ניכר בצורה גלויה, כמו בעניין האריכות, שכן היה מתפלל עם המניין. אמנם, ביום ב' דראש-השנה תשי"ב (תורת מנחם כרך ד' עמ' 10) ציווה לנגן במהלך ההתוועדות שהתקיימה לראשונה ביום זה - "די ראש-השנה דיקע תנועה" [=התנועה והניגון של ראש-השנה]. הוא הניגון שעמו היו מתפללים רבותינו נשיאינו את תפילת ערבית בליל א' דראש-השנה.

מנהג אכילת הרימון וזמנו

ביום ד' פרשת ניצבים כ"ה אלול תנש"א השמיע הרבי שיחה (תורת מנחם תנש"א כרך ד' עמ' 323) ובמהלכה התייחס לשבעת המינים. וכעין "ברוך אגב" ציין: ולהעיר משייכות "רימון" לראש-השנה, כפי שמביא אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך שלו (אף שלא הביאו בסידורו) "יש אוכלין רימונים".

כאן העיר הרבי כמה הערות בקצרה:
ההלכה בשולחן ערוך הובאה באורח חיים סימן תקפג סעיף ד - ולהעיר, שענין זה הובא בשולחן ערוך אדמו"ר במקום שלכאורה אינו מובן לגמרי. |המו"ל של תורת מנחם מפענח כך: אולי הכוונה שלכאורה צריך להיות מקומו בסעיף א, ששם מונה כל הדברים שנוהגים לאכול בראש-השנה ואומרים בו" (וכן הוא ברמ"א), ולמה כתבו בסעיף בפני-עצמו, יחד עם טיבול פרוסת המוציא בדבש, ואכילת משמנים וממתקים].

וכדי שלא יתעוררו שאלות וספקות בנוגע לאמירת (ברכה על הרימון בפני עצמו, וכן) ברכה אחרונה לאחר אכילת הרימון, אם אכלו שיעור שלם [וכיוון שבראש-השנה כתיב "אכלו משמנים גו' מנות גו'", הרי בוודאי שצריכים לאכול שיעור שלם] - כדאי לאכול בתחילת הסעודה (לאחרי נטילת ידים וברכת המוציא [=כנראה הכוונה לאחרי אכילת התפוח, שאז אין צריך לברך על הרימון ברכה בפני עצמה - הערת המו"ל שם]), על דרך מה שכתב אדמו"ר הזקן בסידורו "נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש בתחילת הסעודה", שאז אין צריך לברך אחריו (אף-על-פי שפירות שנאכלין בתוך הסעודה צריך לברך לפניהם), כיוון שנפטר בברכת המזון (כידוע שיחת מו"ח אדמו"ר בענין זה).

וחשוב עניין "שלום בית", שהרי דעת לנכון נקל גודל ויוקר מעלת הזמן של רבותינו נשיאינו, ועל-אחת-כמה-זכמה בערב ראש-השנה וכו', ואף-על-פי-כן היו נכנסים לשוחח עם הרבנית".

[בהזדמנות נוספת (יום ב' דראש-השנה תשל"ה) - 'שיחות קודש' תשל"ה כרך א' עמ' 4) הסתפק הרבי בכיבור קצר להנהגה זו ואמר, שמכיוון שראש-השנה הוא עניין בניין המלכות (נוקבא) למעלה, הרי בדומה לנאמר בתניא ש"האבות הן הן המרכבה כו'", על דרך זה היתה הנהגת רבותינו נשיאינו בדוגמה שלמעלה, ומכיוון שלמעלה מתקיים אז עניין בנין המלכות, כך היה אצלם].

סעודה כהלכה

בצום גדליה תשנ"ב, בעת שיחת הדברי כיבושין', הזכיר הרבי את תוכן דברי הטור (אורח-חיים סוף סימן תקפא) שכבר בערב ראש-השנה "לובשים לבנים ומתעטפים לבנים.. ואוכלין ושותין ושמחים.. לפי שידועין שהקב"ה יעשה להם נס". הרבי העיר אז לגבי הסעודה "סעודה גדולה" גם בערב ראש-השנה - בליל ערב ראש-השנה או במשך המעת - לעת, ובוודאי נהגו כן גם בערב ראש-השנה זה.

[החידוש בדבר הוא שלכאורה מובא בשולחן ערוך (תקפא, ב) שנוהגים להתענות בערב ראש-השנה - אם כי הרבי עצמו לא נהג (ממש) לצום. ראה אוצר מנהגי חב"ד עמ' מח אות מט; ואולי משום זה באה ההוספה שזה נעשה בליל ערב ראש-השנה. - מ.ל.]

הנהגת הנשיאים בליל א' של ראש-השנה

בשנת תשנ"ב (ספר השיחות תשנ"ב עמ' 13 הערה 19) התבטא הרבי:

ידוע על-דבר גודל הפלאת עבודתם של רבותינו נשיאינו בתפילת ערבית דליל א' דראש-השנה, וכפי שראו אצל כבוד קדושת מורי-וחמי אדמו"ר נשיא דורינו, וכל רבותינו נשיאינו שלפני-זה, ומזה מובן שמעין זה ושמין מניהו צריך להיות גם אצל כל אחד ואחד מהחסידים.

מעשה ברימון

שנה אחת, בליל א' דראש־השנה, בבית כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ, כשהגיעה שעת אכילת הרימון, שמו לב המסובים שלא הונח רימון על השולחן. הרבי שאל היכן הרימונים ונענה כי למרות ההשתדלות להשיגם, לא היו בנמצא בחנויות. הרבי שלח את אחד הנוכחים לרדת לחדרו הקדוש ולהביא מאחת המגירות רימונים שיש בה. הלה חזר בידיים ריקות והתנצל שלא נמצאו שם. הרבי שלחו שוב (אחרי שפירט: חפש שם ושם, ותיאר לו במדויק את המקום) אך הלה שב בשנית, ונשלח בשלישית.

אז נעמד יהודי נשוא־פנים מארץ הקודש ת"ו ואמר לרבי שהביא עמו רימונים מארץ־הקודש, והוא יודע בוודאות שהם נטולי כל חשש של תרומות ומעשרות וכיוצא־בהן. הרבי נטל את הרימון הביט בו, אך הניחו בצד בלי לומר דבר. השליח שב בשלישית בידיים ריקות, ונתבקש ללכת ברביעית. בינתיים הזכיר שוב האורח בהתלהבות את הרימון שהביא, ומרוב התרגשות כמעט בכה. כששב השליח שוב בידיים ריקות אמר הרבי: מן הסתם כך נגזר; הבה נמשיך הלאה ("מסתמא איז אַזוי באַשערט, לאָמיר גיין ווייטער")...

גם קטני קטנים – בתקיעת שופר

בעניין תקיעת שופר התבטא הרבי ב'יחידות' בסיום חודש תשרי תש"נ (תורת מנחם – התועדויות תש"נ כרך א' עמ' 257):

תקיעת שופר בראש־השנה למרות שהיא מצוות־עשה שהזמן גרמא ורק האנשים מחוייבים בה – הרי מנהג ישראל להתאסף כולם יחדיו, הן האנשים והן נשים, ואף להביא את כולם לשמוע תקיעת שופר, ואפילו קטני קטנים שעדיין לא שייכים להבין את תוכן הברכה – גם הם עונים בקול ("שרייען זיי אויס") עם כולם יחד אמון.

"ונתנה תוקף" – רק ברכות!

בין אמרות הקודש בשיחת "דברי כיבושין" של

צום גדליה תשנ"ב (תורת מנחם תשנ"ב כרך א' עמ' 34) התייחס הרבי בהרחבה לתפילת "ונתנה תוקף" – תפילה שחברה עלידי רבי אמנון ממגנצה – וכה אמר:

לבני־ישראל הוענק התוקף שיוכלו לפעול שמכל העניינים – גם אותם הבלתי־רצויים שנזכרו בתפילת "נתנה תוקף" – תהיה תוצאה אחת ויחידה, אותה מומשיכים מיד אחרי שמסיימים תפילה האמורה – "כתר יתנו לך"...

ויתרה מזה, המשיך הרבי, כאשר תפילת "נתנה תוקף" (על פרטיה המהווה הכנה ל"כתר יתנו לך") נאמרת באופן ש"אבא קורא" ועל משקל הסיפור החסידי "כשאבא קורא לא נשמעים עניינים שהם היפך הברכות" כולל גם מתוך ידיעה שממנה באים ל"כתר יתנו לך", אזוי לא נשמעים מלכתחילה עניינים דהיפך הטוב.

בדברו על התוקף שניתן לבני־ישראל (צוטט לעיל), הבהיר:

כנרמו ב"נתנה תוקף": "נתנה" (גם) מלשון נתינה, "וכל הנותן בעין יפה הוא נותן", ו"נתנה" תוקף – תוקף לבני־ישראל.

בשנת תשי"ד ('אגרות – קודש' כרך ט' עמ' 30) כתב הרבי שורת הערות לספר מסויים, ובהן התייחס לסיפור הקשור בפיוט "ונתנה תוקף" – וכה כתב:

במה שהעתיקו מספרים שקדמוהו שר' אמנון פסק דינו במה שיענישוהו הנה צריך עיון אם אמיתי הוא, כי אסור לחבול בעצמו. וידוע שכמה עניינים ב'שלשלת הקבלה' מופקפקים ולא אמית[י]ים, וכמובא בכמה מקומות.

מראש־השנה לשבת שובה

ביום ב' דראש־השנה תשמ"ח אמר הרבי (תורת מנחם התועדויות תשמ"ח כרך א' עמ' 42):

ובפרט שלאחרי ראש־השנה נכנסים מיד לשבת שובה שאז ניתוסף גם העילוי דעבודת התשובה, היינו, שמלבד העילוי דצדיקים (דרגתם של כל אחד ואחת מישראל בראש־השנה) ניתוסף גם העילוי דתשובה... דוגמת חידושו של משיח צדקנו...

פרשת ניצבים וילך

פרשיות ניצבים-וילך

עבודת התפילה היא דוגמה לחיבור שתי התנועות המנוגדות של "ניצבים" ו"וילך": בעת תפילת שמונה-עשרה עומדים 'כעבדא קמיה מריה', מבלי לזוז ("ניצבים"), ועם זה מתנועעים בחיות ובהתלהבות ("וילך").
ועל דרך המסופר על אדמו"ר האמצעי שנהג להתפלל ללא כל תנועות חיצוניות, ועם זה היו ניגרים ממנו פלגי זיעה...

(שיחת ש"פ ניצבים-וילך תשמ"ג. תורת מנחם התוועדות תשמ"ד ח"ד עמ' 2038)

מחוטב עציך עד שואב מימיך (כט, ט"י)

פירש אדמו"ר הזקן:
"מחוטב עציך" - יש "לחטוב" ולעקור את ה"רבות מחשבות בלב איש" (עציך לשון עצה). "שואב מימיך" - יש לשאוב את המים המצמיחים כל מיני תענוג.

(היום יום יט אלול)

מוסיף כ"ק אדמו"ר:
עבודה זו שייכת לא רק ליושב אוהל אלא גם לבעל-עסק. שהרי חוטבי העצים ושואבי המים היו כנענים שנתגיירו בימי משה, כפי שרש"י מפרש כאן, והפירוש של "כנען" הוא סוחר, כמו "איש כנעני" (וישב לח), שרש"י מפרש "תגרא".
והכוח לעבודה זו בא מה"משה" שבנשמה - ונתנם משה חוטבי עצים ושואבי מים.

(לקוטי שיחות כרך יד, עמ' 117)

והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך (כט, יח)

הפרוק עול מתברך בלבבו שדווקא התנהגות שלא על-פי תורה תביא לו שפע רב בענייני העולם. ידוע שהקליפות מקבלות את השפעתן מבחינת אור מקיף, ללא חשבון, וכתוצאה מכך נמשך לאומות-העולם שפע רב של עושר וכבוד בעולם הזה; ואילו בני-ישראל מקבלים את השפעתם מאור פנימי, "אור בכלי" דווקא, ולכן ההשפעה היא עם חשבון. העובר עבירה מקווה אפוא שכאשר יפרוק עול יקבל את השפעתו כפי שמקבלות אומות העולם - ללא חשבון ובשפע רב.
אך האמת היא שיהודי מוכרח לקבל את השפעתו דרך התורה, ולא יוכל לקבל השפעה מבחינת המקיף אלא לפי שעה בלבד.

(קונטרס ומעין, עמ' 72)

מוסיף כ"ק אדמו"ר:
תרגום יונתן מתרגם "והתברך" - "ויתייאש". כלומר: החוטא מתייאש מלקבל את השפעתו מעולם

הקדושה, כי נדמה לו שאין לו חלק באלוקי ישראל ח"ו, ולכן הוא מנסה לקבל את השפעתו על-ידי הקליפות.

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1185)

כי יבאו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה ושבת עד ה' אלוקיך (ל,א-ב)

בשלמא "הקללה" מעוררת את הלב לתשובה; אך מה ענינה של "הברכה" לכאן?
מפרש הבעל-שם-טוב:

למה הדבר דומה, להדיוט שמרד במלך, והמלך, במקום להענישו, מינה אותו למשרה חשובה וכך העלה אותו ממשרה למשרה עד שעשהו משנה למלך. ככל שהיטיב המלך עם ההדיוט, הכיר הלה יותר בגדולתו וברחמנותו של המלך, והצטער ביותר על שהעז למרוד בו. ואף כאן: כשאדם חוטא ומתחייב עונש, ובמקום להענישו משפיע לו הקב"ה טוב וחסד - הרי זה מביאו בסופו של דבר להתחרט באמת על חטאו ולחזור בתשובה.

(כתר שם טוב, עמ' יד)

ובחרת בחיים (ל,טו-יט)

יש לדקדק בזה: מי זה שאינו רוצה בחיים? אדרכה, מי שאוהב חיים, אוהב את ההיפך, היינו תענוגי העולם הזה.

אלא יש מים עליונים, שהם התענוג באלוקות; ויש מים תחתונים - תענוגי העולם. יש לבחור בחיים ובתענוגי העליון, בחינת עץ החיים, ולמאוס בתענוגים גשמיים, מים תחתונים, בחינת עץ הדעת טוב רע.

(לקוטי תורה ואתחנן יא, ב)

תקרא את התורה הזאת (לא,יא)

המלך היה קורא (רש"י)

על כל יהודי להקהיל ולקבץ את כל כוחות נפשו וכל מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו, ולהכניסם ב'בבית' המקדש' הפנימי שלו. הקהלה זו נעשית על-ידי ה'מלך', על-ידי ביטול וקבלת עול מלכות שמים.

(לקוטי שיחות כרך יט, עמ' 327)

הקהל את העם (לא,יב)

אותו היום כוהנים עומדים בגדרים ופרצות, וחצוצרות של זהב בידיהם, תוקעין ומריעין ותוקעין (להקהיל את העם אל בית-המקדש). כל כוהן שאין בידו חצוצרות, אומרין - דומה זה שאין כהן הוא (תוספתא סוטה פ"ז)

כל יהודי הוא בבחינת 'כוהן', ככתוב (יתרו יט) "ואתם תהיו לי ממלכת כוהנים". חובתו של כל יהודי היא אפוא (ובמיוחד מי שמכהן כרב ומנהיג רוחני) לעמוד ב'גדרים ופרצות' ו'לתקוע בחצוצרות' כדי להקהיל את העם ולהביא להם את דבר ה'.

(לקוטי שיחות כרך יד, עמ' 127)

"ותן חלקנו בתורתך"

יהי רצון מלפניך . . שיבנה בית המקדש במהרה בימינו
ותן חלקנו בתורתך (פרק ה משנה ב)

ביאור כ"ק אדמו"ר:

בפרק חמישי של פרקי אבות - שלומדים ביום שבת קודש זה - איתא במשנה: "יהי רצון מלפניך . . שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך". מהלשון "חלקנו" סתם, מבלי לפרש איזה חלק - משמע, שקאי על החלק בעולם שיש לכל אחד ואחד מירא, שניתן לו חלק בעולם כדי לבררו, יחד עם בירור גופו ונפשו הבהמית. ועל זה היא הבקשה "ותן חלקנו בתורתך" - שבירור החלק בעולם ("חלקנו") יהיה באופן הבירור של תורה ("בתורתך").

וביאור החילוק בין שאר אופני הבירורים לאופן הבירור על-ידי התורה: כללות עניין הבירור בדרך מלחמה, שבו נכלל גם הבירור שבעניין המצוות, ולדוגמה: מצוות תפילין, שלוקח עור בהמה ומעבדו לעשות ממנו תפילין, ויש בזה כמה דינים, כמו עיבוד לשמה וכיוצא בה - הרי צריך להיות בזה עניין של מלחמה, שלא יעשו מעור זה עניינים אחרים, ושלא יתערבו עניינים של פניות (היפך "לשמה"), וכיוצא בזה.

אמנם, הבירור שעל-ידי התורה אינו בדרך מלחמה, כי: אמרו חז"ל "מאן מלכי רבנן". והנה, סדר המלוכה הוא באופן שכאשר המלך רוצה לפעול דבר מסוים, אינו צריך להתעסק עם הדבר, אלא הוא נשאר בהיכלו, ורק גוזר שייעשה הדבר באופן כך וכך, ובמילא נעשה הדבר כרצונו על-ידי השרים והעבדים, כך שהמלך מצד עצמו אינו צריך להתיירא משום דבר, כיוון שאינו בא באופן של התלבשות כו'. באופן כזה הוא בירור התורה - שאין צריך להתעסק בדבר המתברר (ובמילא לא שייך שיהיה אחיזה לרע), כי-אם ללמוד בתורה ולפסוק כיצד צריך להיות הדבר על-פי התורה, ובהתאם לכך נעשה הבירור בדרך ממילא.

...וזהו תוכן הבקשה "ותן חלקנו בתורתך" - שבירור חלקו בעולם יהיה באופן הבירור של תורה, שאז אין צורך במלחמה, ואין מקום לאחיזה כו'.

אמנם, כדי שיוכל להיות בירור חלקו בעולם באופן בירור התורה, צריך להיות "ותן חלקנו בתורתך", היינו, למצוא את חלקו הפרטי בתורה ("חלקנו בתורתך"), ועל-ידי זה יוכל לברר את חלקו בעולם ("חלקנו" סתם) באופן הבירור של תורה ("בתורתך").

והעניין בזה - שלכל אחד מירא יש חלק בתורה, בכל התורה, וכמו-כן נמצאים בתורה כל העניינים שלו, כל עניין במקום המתאים לו. וכאשר מכוון לחלק בתורה השייך לעניין זה - אזי יכול לבררו באופן הבירור של תורה.

...וזהו תוכן הבקשה "ותן חלקנו בתורתך" - שיזכה לכוון לחלק שלו בתורה ששם נמצא גם חלקו בעולם, ועל-ידי זה יוכל לברר חלקו בעולם באופן הבירור התורה.

(תורת מנחם - התוועדויות תשי"ג חלק ב' (ח) עמ' 172-176)

הלכות ומנהגי חב"ד

אחרי התפילה - התוועדות בבית-הכנסת, ככל שבת מברכים, ובפרט שנהגו חסידים להתוועד בכל שבת-קודש ערב-סליחות⁷, ואף במוצאי-שבת-קודש - כהכנה לאמירת הסליחות.

בשבת שלפני ראש-השנה יש⁸ להתחיל בשבת עצמה בצדקה באופן המותר בשבת, על-ידי צדקה דמאכל ומשקה [לחיים] או על-ידי צדקה רוחנית, כמו נתינת עצה טובה ועל-אחת-כמה-זכמה לימוד תורה, ועוד וגם זה עיקר - קבלת החלטה טובה [כולל הסכום]⁹ שתיכף ומיד לאחר השבת יקיים... [נתינת ממון בפועל, להפריש לעצמו וליתנו לעני או לגבאי בכוקר]¹⁰.

במנחה - פרקי-אבות, פרקים ה'ו'¹¹.

מוצאי שבת-קודש:

אין אומרים 'ויהי נועם', 'ואתה קדוש'¹².

ימי הסליחות המעוררים לתשובה, הם מהזמנים הידועים שבהם היו מנגנים את ניגונו של אדמו"ר הזקן, בעל 'ארבע הבבות'¹³.

סליחות¹⁴ הראשונות, מתחילים אחר ובסמוך

בחודשי אלול ותשרי חייבים תלמידי כל הישיבות לשהות וללמוד ולהתפלל בהשגחה מלאה בין כותלי הישיבה (ואין בזה כל סתירה לדרישה לצאת לעורר יהודים וכו', כי יש די זמן לשני העניינים). יש לפנות לשם כך להנהלות הישיבות [מכל החוגים] ולשכנע אותן שידאגו לכך, ואף לפנות לתלמידים - באם ההנהלה לא תצווה על כך, שהם, בקבלת-עול אישית שלהם, ירצו וידרשו להישאר אז בישיבה¹.

שבת-קודש, פרשת ניצבים-וילך,

כ"ה באלול, 'שבת סליחות'

גם בשבת זו אומרים, קודם תפילת שחרית, את כל התהילים², אף-על-פי שאין מברכין את החודש³. הפטרה: "שוש אשיש".

הבעש"ט אמר שבשבת זו הקב"ה בעצמו מברך את החודש השביעי, המושבע והמשביע ברוב טוב לבית-ישראל על כל השנה, ובכוח זה ישראל מברכים את החודשים י"א פעמים בשנה⁴.

אומרים 'אב הרחמים'⁵.

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ סיפר, שחסידים הראשונים היו לומדים ביום כ"ה באלול בפרשת בראשית עד "יום אחד"; ככ"ו באלול - עד "יום שני" וכו'; בכך התכוונו להביא תוכן של 'עבודה' גם בעניינים של "בראשית ברא..." (אתערותא דלעילא)⁶.

(7) 'התוועדויות': תש"א ח"ב עמ' 327, תשמ"ב ח"ד עמ' 2253, תשמ"ג ח"ד עמ' 2045 ועוד.

(8) 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 376.

(9) סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 222 ובהערות.

(10) נסמן בהערה הקודמת.

(11) ראה בגיליון הקודם בסוף הערה 17, שלכאורה יש לנהוג בפועל כמנהג הישן שהזכיר הרבי בשנת תשמ"א לומר את המשנה שלפני הפרק והברייתא שלאחריו רק פעם אחת.

(12) לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדה"ז סי' רצה ס"ג.

(13) ספר-השיחות תש"א עמ' 86-85 (ספר-הניגונים ח"א, ניגון א).

(14) כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו יצא לסליחות בבגדי הש"ק - 'אוצר מנהגי חב"ד', אלול-תשרי, עמ' כג, וש"נ (וכן מובא מס' לקט-יושר).

י"א שצ"ל הסליחות בעמידה, וכן נפוץ בין אנ"ש. ובפרט באמירת 'אשמנו' (מדינא - שו"ע אדה"ז סי' תר"ז ס"ז. ועד"ז לכאורה גם באמירת "אשמנו מכל עם"; "סלח לנו" שאחרי י"ג

(1) לקוטי-שיחות, כרך ב, עמ' 641. ואף בשנים אלו, שרבים מהתמימים נוסעים לבית חיינו או לשליחות, נמשכים סדרי הישיבות עם כל הנשאים עד אחרי היום הקדוש.

(2) ספר-המנהגים עמ' 30.

(3) לבוש ר"ס תכא. מטה-אפרים סי' תקפ"א סעיף מז.

(4) ספר-המנהגים עמ' 55.

(5) 'התוועדויות' תש"נ ח"ד עמ' 299.

(6) לקוטי-שיחות חט"ז עמ' 488.

אחריו קדיש מיד, ואם השלימו לעשרה מיד אחריו סיום אשרי, יאמר כמה פסוקים וחצי קדיש. אם היו עשרה באמירת הסליחות, אסור לצאת באופן שלא יישארו עשרה לקדיש. אך אם יצאו ונשארו אפילו שישה, יאמר הש"ץ קדיש תתקבל¹⁸.

"הנשמה לך" - הש"ץ מתחיל בקול רם¹⁹.

באמירת 'אל רחום שמך' אמר הרבי תמיד כש"ץ: "למען אמיִתך, למען בריִתך" - וכן בכולם.

באמירת 'ענגו' מסיים הש"ץ בקול רם במקומות המופסקים בשתי נקודות, דלא כמנהג העולם²⁰.

אומרים 'קדיש תתקבל' אחר הסליחות, גם אם

לחצות הלילה¹⁵.

יש לפרסם בכל בתי הכנסת (ולא רק לחסידים), שכדאי לקשר את אמירת הסליחות (=תפילה) - בכל אחד מימי הסליחות - עם תורה וצדקה: לפני אמירתן, ללמוד (הפעם - קודם חצות) את מאמר אדמו"ר הזקן ר"ה 'לך ה' הצדקה' הנדפס בתחילת הסליחות, ולפחות תחילתו וסופו, וכן עניין בתורה עם מסקנא להלכה; ולתת צדקה (הפעם - מיד לאחר חצות), כדי שיפעל בהבנה והשגה של הלימוד והתפילה, ואז פועלים את בקשת הסליחות וההמשכה שלאחריה¹⁶.

השליח-ציבור מתעטף בטלית בלא ברכה¹⁷.

יש להתחיל 'אשרי' בעשרה כדי שיוכלו לומר

18) כדן חזרת הש"ץ וכיו"ב, מטה-אפרים ואלף-המגן סי' תקפ"א סעיף י"ז.

19) 'סליחות - לקוט טעמים ומקורות' ממטה-אפרים תקפ"א סי"ח.

20) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' כח.

בס' המנהגים עמ' 55, כתוב "בסליחות אין נופלים על פניהם", וציין הרבי לזה: "ראה מג"א בשו"ע סי' קלא ס"ק ט, בשו"ע רבינו הזקן שם". והנה בשו"ע שם ס"ג איתא "אין נפילת אפים בלילה, ובלילי אשמורות נוהגים ליפול על פניהם [=למרות שעדיין ודאי לילה], שהוא קרוב ליום". ומביא המג"א הנ"ל מהרקנטי פ' קורח שכתב "להאריך בסליחות עד נכון היום, ואז יפלו על פניהם". ומסיים המג"א "ונראה לי דאם נמשכה תפלת מנחה עד הלילה - לכולי עלמא אין נופלין, דתחילת הלילה - תגבורת הדינין, משא"כ אחריו חצות הלילה". ואילו הט"ז שם (ס"ק ח) נחלק ע"ז: "ונראה שאין לחוש לזה כל זמן שאין ודאי לילה אלא בין השמשות [=ספק לילה], דלא גרע מליל אשמורת שהוא קרוב ליום".

דברי השו"ע והט"ז הובאו להלכה בשו"ע רבינו שם ס"ד [בשו"ע אדה"ז צויין על דברי הט"ז גם לבי", ולא מצאתי שם. הא"ר דייק בדברי המג"א שגם בבין השמשות אין נופלין, והכף החיים ס"ק נא מחזיק בדעה זו ע"פ הקבלה, אבל במחצית השקל הסתפק אם המג"א יחלוק על הט"ז, ובשו"ע רבינו ברור שהכל מודים בזה, וכן המנהג בפועל בין אנ"ש, דלדין ודאי לילה דסליחות גרע מספק דבין השמשות, היינו שפוסקים כט"ז בזה ולא מטעמיה]. עכ"פ מנהגו שלא ליפול כלל בסליחות נובע מכך שאין נופלין בוודאי לילה כדברי הרקנטי שבמג"א, ובשו"ע אדה"ז מובאים כ"ג נוהגין", אף שלמעשה נאמרות הסליחות בדורותינו אצל הרבי ובין אנ"ש ביום ממש. וכן מה שמרבים בסליחות ערה (יחסית למנהגו בשאר הימים) ואומרים בו "ויאמר דוד אל גו" אף שלאחר עלות השחר ודאי נחשב יו"ט (ראה שם בס' תר"ד), כיוון שהסליחות שייכות ללילה. ומוזה יש להעיר לענין אמירת תחנון בתפילת שחרית דע"ש שנמשכה לאחר חצות היום, ראה 'התקשרות' גיליונות: תקס"ז עמ' 15, ותקס"ט עמ' 16.

מידות, וכיו"ב). וכן י"ג מידות, שמע קולנו. בנוסח הפיזיים כמנה מקומות ישנו "נ"א" שמביא כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בהערותיו לסליחות (וב'סליחות חב"ד' הוצאת קה"ת אה"ק תש"נ ואילך נדפסו בשו"ג). וכנראה אמר הרבי את שתי הנוסחאות (ראה גם 'אוצר מנהגי חב"ד', ר"ה, אות קצד. וכמו שאמר הרבי זכר/זכר (בצירי ובסוגל), כמנהגו בקריאת-התורה, גם ב'אשרי' ובשש זכירות. ועוד כיו"ב).

בי"ג מידות, בין שני שמות הוי"ה ישנו "פסיק" כפי טעמי-המקרא, ויש להפסיק שם מעט (גם בכל השנה).

באמירת "סלח לנו... חטאנו... פשענו" שאחרי י"ג מידות, היה מכה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על החזה, כמו בוודאי. וכן באמירת "אבל אחנו ואבותינו חטאנו"; "ואחנו הרשענו" שבוודאי.

סדר 'סליחות חב"ד' הוצאת קה"ת ברוקלין תש"נ הוא צילום דפוס הראשון דקה"ת ברוקלין ולא נכללו בו התיקונים דהוצאות שלאח"ז.

15) ספר-המנהגים עמ' 54 (מפני שאומרים 'במוצאי מנוחה'), וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' כג. חצות באזור המרכז בארה"ק: 00:38.

16) ע"פ 'שערי המועדים - אלול', סי' עו, משיחות קודש תשל"ד ח"ב עמ' 435.

17) לוח כולל-חב"ד. וגם אם הוא בחור, מתעטף בה (ע"פ שערי הל' ומנהג ח"א עמ' רכו, מר"ה י"א, ותנא-דבי-אליהו זוטא פכ"ג. וראה באריכות בה'ערות וביאורים - אהלי תורה' גיליון תתנ"א עמ' 50 ואילך, ובפרט בעמ' 62).

הט"ז (סי' תקפ"א ס"ק ב, ונתקן במטה אפרים שם סי"ד, במשנ"ב ס"ק ו ועוד) כתב ליטול טלית מחבירו בהשאלה כדי לצאת מספק ברכה (על בגד יום בלילה), אבל אדה"ז (סי' ח"י ס"ד) כתב ש'מותרים להתעטף אפילו בלילה, דהדבר ידוע שאין מתכוונים לשם מצות ציצית, אלא מפני כבוד הציבור" (וראה טעם זה בשערי אפרים שער י' פתחי שערים ס"ק י"א, ודן בדבריו המשנ"ב סי' י' בביה"ל ס"ג סד"ה שאלה כשהיא מצויצת), הרי דס"ל שא"צ לזה.

יום מיוחד, ולכן אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר מאמר חסידות ביום זה²⁹.

הוראת נשיאינו הקדושים ומנהג משנים רבות, אשר היורד לפני התיבה, ובפרט בימים הנוראים, יעבור תחילה על כל התפילות, ובפרט על כל הפיוטים, לדעת לכל הפחות פירוש המילות כפשוטו, וכמובן מאליו לדעת דיני התפילה בכלל, ודיני הש"ץ בפרט³⁰. ואף אם עשה כך לפני שנה, יעשה כן גם בכל שנה כמה ימים קודם שיורד לפני התיבה בתור ש"ץ³¹. כמובן, על התוקע והמקריא ללמוד היטב את דיני התקיעות כהלכתן, כולל הטעויות והספקות השכיחות בהן³².

היום בתפילת מנחה אומרים תחנון³³.

יום רביעי

כ"ט באלול, ערב ראש-השנה³⁴

בקריאת-שמע שעל-המיטה, ביום שלישי בלילה אור ליום רביעי, אומרים תחנון³⁵. אבל בתוך שבעה מותר לו ללכת היום לבית-הכנסת

מתפללים שחרית מיד לאחר-היא²¹. באמירת סליחות בבית-המדרש של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, לאחר קדיש תתקבל, מסיימים בשירת "רחמנא דעני לעניי ענינא", והרבי היה מעודד את השירה כדרכו בקודש²². האומר סליחות ביחיד, לא יאמר י"ג מידות²³, גם לא בניגון ובטעמים²⁴.

יום שני,

כ"ז באלול, ב' דסליחות

מהיום ואילך עד ערב ראש-השנה ועד בכלל - אמירת הסליחות "באשמורת הבוקר"²⁵. ידוע מנהגנו לברך ברכות-השחר בבית²⁶, ועל-כל-פנים יש לברכן, ולפחות את ברכות-התורה, קודם הסליחות²⁷. מכיוון שלמעשה הש"ץ מתעטף בטלית לאחר שהאיר היום, יברך עליה אם מתפלל בה מיד לאחר-מכן²⁸.

יום שלישי

כ"ח באלול, ג' דסליחות

מדברי הרבי נשיא דורנו: "ג' דסליחות הוא

(29) 'התועדויות' תשמ"ב ח"ד עמ' 2254. וכן נהג כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו כמה פעמים. וראה לקוטי-שיחות ח"ד עמ' 347 ואילך, וש"נ.

מהנכון שבמשך המעל"ע של יום זה ילמדו עכ"פ חלק מאחד המאמרים הללו (איש כחפצו, שהרי ישנם ריבוי מאמרים דיום זה) - ר"ד משיחת ג' דסליחות תנש"א. והעיקר שכל אחד יוסיף עוד עניין של לימוד, הנהגה טובה וכיו"ב - 'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 373.

(30) לכאורה - הוראה זו שייכת גם לפיוטי הסליחות. ראה באג"ק ח"ז עמ' שנה, שרצוי שלא להתפלל [כנראה - גם כל השנה] במניין שבו אומר הש"ץ פיוטים באמצע ברכות ק"ש (כנהוג בכמה קהילות אשכנזיות). מסתמא הכוונה רק כשאינם זקוקים לו כתוקע וכיו"ב. וראה בקשר לש"ץ מאנ"ש המתפלל בביהכ"נ דנוסח אחר ב'התקשרות' גיליון תקל"ד עמ' 14 ואילך, ובפרט בהערה 12.

(31) אגרות-קודש ח"א עמ' שנג, תטו וש"נ.

(32) ראה ספר-המנהגים ס"ע 56.

(33) סידור אדמו"ר הוקן לפני 'למנצח... יענד' (מלבוש ומג"א סי' קלא ס"ו. בשו"ע אדמו"ר הזקן שם, חסר סעיף זה).

(34) כנראה שהרבי לא התענה בער"ה - 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' מה, עיי"ש.

(35) סידור אדה"ז, לפני 'למנצח... יענד' (מאחר שאינו נוהג כיו"ט מיום שלפניו, אלא מעלות השחר, כיוון שאומרים הרבה 'סליחות' באשמורת, שלא כשאר עיו"ט, ואף לא כפי שנהגו בעבר בערב יו"כ - ראה שו"ע אדה"ז סי' תר"ד ס"ד"ה).

(21) 'סליחות - לקוט טעמים ומקורות'. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' כט.

(22) 'אוצר מנהגי חב"ד' שם (ספר-הניגונים ח"ג, ניגון רמז).

(23) שו"ע הבי"ט סי' תקס"ה ס"ה.

(24) 'היכל מנחה' ח"ג עמ' רסה (למרות האמור בעניין זה בשו"ע שם, ראה כף-החיים סי' קלא ס"ק ג. גם בשו"ת מנחת-אלעזר ח"ד סי' כב מסיק שלא לומר גם בניגון ובטעמים, וכן נהג בפועל - 'דרכי חיים ועלו' אות קצ).

לענין אמירת 'מחי ומסי', 'מרגן דבשמאי' ביחיד, בלוח כולל-חב"ד הביא שידלגם, כיוון שיחיד מנוע מלהתפלל בלשון ארמי כמבואר בשו"ע רבינו סי' קא ס"ה. אך יש מקום להוכיח אחרת מלשון אדה"ז בסידורו, שהסתייג רק מאמירת 'יקום פורקן' השני ביחיד, ראה 'התקשרות' גיליון ס עמ' 20. הערות הת' ואנ"ש, צפת, גיליון ל עמ' 39.

(25) ספר-המנהגים, מנהגי ר"ה. (למעשה, במניין של הרבי אמרו סליחות בשעה 07:00).

(26) אג"ק ח"ט עמ' שצ, וראה ספר-השיחות תש"ד עמ' 20.

(27) לוח כולל-חב"ד, ע"פ שו"ע אדה"ז סי' מו ס"ח.

(28) למרות מש"כ במטה-אפרים שם סעיף ט"ו לברך תמיד, הרי לדעת אדה"ז ה"ל הערה 17 אין לברך על עטיפה זו כלל, אא"כ היא מיועדת גם לתפילה שאח"כ.

במניין עשרה אנשים כשרים⁴⁶ (ולכל הפחות צריך שיהיו לפניו שלושה)⁴⁷.

פרוזבול: פסק אדמו"ר הזקן⁴⁸, "לכתחילה יש לעשות פרוזבול בסוף השישית"⁴⁹. והורה הרבי: "ולפיכך כדאי שלכל אחד (יהיה חוב בכדי שיוכל) לקיים את העניין של פרוזבול⁵⁰... הטוב ביותר שיערוך את הפרוזבול מיד אחרי התרת נדרים, שבאותה שעה מזומנים לפניו בלאו-הכי שלושה אנשים כשרים המהווים 'בית-דין', ויכול לומר בפניהם את נוסח הפרוזבול: 'הריני מוסר לכם כל חובות שיש לי, שאגבה אותם כל זמן שארצה'.

"ליתר נוחות בקיום העניין - היה מהנכון, שכל רב, ראשי-שיבה וכיו"ב יצרף אליו עוד שני אנשים כשרים ויכתוב את נוסח הפרוזבול על שטר, שאז יוכל כל אדם להצטרף לפרוזבול בחתימתו על השטר; או יתירה מזו - יוכל לעשות זאת ע"י שליח (או לבקשו

לאמירת הסליחות³⁶, וכן להתפלל עם הציבור³⁷. בסליחות אומרים תחנון (=וידוי) אפילו לאחר

עלות-השחר, אבל לא בתפילה³⁸. בפיוט 'מרובים צרכי עמך', בסליחות נוסח ליטא הנוסח הוא "ותיטיב לנו הכתיבה והחתימה"³⁹, וכך תוקן בכת"י באחת מהוצאות קה"ת הראשונות (בכריכה רכה), ולכאורה נכון הוא.

בפיוט "שלוש-עשרה מידות" יש כמה וכמה שינויים שתוקנו ב'סליחות' בהוצאות האחרונות (מוגה על-ידי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו⁴⁰).

את הקטע "אל תבוא במשפט עמנו" אומרים חזן וקהל פסוק בפסוק.

את הפסוקים "אל תבוא", "והוא ישפוט" נפוץ לאומרם ביחד כפסוק אחד⁴¹.

היום אין תוקעים בשופר⁴², ומי שלא הספיק להתלמד, יעשה זאת בחדר סגור⁴³.

אחרי התפילה⁴⁴ אומרים 'סדר התרת נדרים'⁴⁵,

46 בסידור הלשון "וטוב שיהיה עדה שלמה", ובספר-המנהגים בלוח כולל-חב"ד - "ובעשרה". כנראה, לא הקפיד הרבי שהמתיר יהא מי שהותר לו כבר ('כפר חב"ד', גיליון 779 עמ' 138).

47 ראה אלף-המגן למטה-אפרים סי' תקפ"א ס"ק קא. מדינא, קטן מופלא סמוך לאיש' אינו מצטרף למתירים, אבל מבקש התרה (ראה הלכות והליכות בר-מצווה פי"א סי"ד. חנוך לער ס"פ לג). וב'אוצר' עמ' לט כתב שאין נוהגים בזה.

48 במטה-אפרים שם סוס"ב כתב שלא יאמרו כמה מבקשי התרה ביחד, אלא בשעת הדחק.

49 לעניין נשים, לפי הנפסק בשו"ע (יו"ד רד סני"רנו) הבעל נעשה שליח לשאול על נדרי אשתו, אך אינו מצטרף למתירים, ולכאורה יכול היה בעלה לומר הנוסח גם בשמה (אך לאחרים, אף לבתו, לא ניתן להתיר ע"י שליח - שם סי' רכח סט"ז; וע' פתחית-שובה שם ס"ק ט לעניין בקשת התרה בכתב) ולעניין מודעה על לעתיד - לכאורה די להן ביכל נדרי'.

48 חו"מ, הל' הלוואה סל"ה (במהדורה הישנה כרך ה' עמ' 1718, ובחדשה כרך ו' עמ' יד).

49 וראה שערי הל' ומנהג שם בסוף הסימן אודות הלוואות שנעשו בשנה השביעית עצמה, ונשאר בצ"ע (רק) לדעת הרא"ש והטור (כי בדיעבד אין פוסקים כמותם כאמור בשו"ע רבינו שם).

50 מאידך לא הזכיר הרבי כלל (גם לא לסוף השמיטה) את המנהג שכתב הבן איש חי (שנה א' ס"פ תבא) להלוות משהו לאחר הפרוזבול, ושזמן הפרעון יהיה לפני ר"ה (כהערת הגרא"ח נאה ז"ל, יגדיל תורה ירושלים, שבט תשמ"ג, עמ' 80), וכשיביא לו לפרעון יאמר 'משמט אני', כדי לקיים מצות שמיטת כספים בפועל. ואולי הוא בגדר 'ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה'.

36 לוח כולל-חב"ד, ע"פ הרמ"א סי' תקפ"א ס"א.

37 מטה-אפרים שם סכ"ב.

38 לוח כולל-חב"ד.

39 כגון בסליחות 'קודש היולדים' הוצאת לוי-אפשטיין, ירושלים תשכ"ה. וייתכן שאצלנו נעתק (בתחילה - צולם) מתפילת נעילה, ששם מבקשים רק **חתימה**, ולא שמו לב לתקן, גם לא בהוצאה החדשה דארה"ק.

40 התיקונים בפנים בפיוט 'שלוש עשרה מידות' הם בכמה שינויים מהנסמן ב'לקוט טעמים ומקורות', וכנראה הוגה שוב. ושמעתי שלאשונה נדפס פיוט י"ג מידות מתוקן בשליחי תשכ"ד בדף בודד (הוצאה קודמת של הסליחות היתה שנה לפני-כן, בשליחי תשכ"ג).

41 כיו"ב, לפי מנהגי אשכנז אחרים אומרים בקטע "שמע קולנו" את הפסוקים "אמרנו האזינה" ו"יהיו לרצון" כפסוק אחד (כמדומני שהש"ץ אינו אומר את הפסוק השני בקול), וצ"ב מה הטעם לכ"ז.

42 לוח כולל-חב"ד, מרמ"א סי' תקפ"א ס"ג.

43 השלמה לשו"ע אדה"ז סו"ס תקפ"א, במהדורה הישנה עמ' 1364, ובחדשה עמ' תש.

44 לוח כולל-חב"ד, ובסידור אדה"ז: 'קודם חצות'.

45 בנוסח התרת נדרים, תיבת "בכולהון" נמשך לפניו - "לכן אני שואל ממעלתכם התרה בכולהון" (ולא "בכולהון אני מתחרט") כן אמרו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב (רשימות הרב לנדא, 'כפר חב"ד' גיליון 986 עמ' 35) והרבי (מראות-קודש ער"ה תשמ"ט), וכן הוא בסידור 'בית יעקב'. מאידך בסידור אוצר התפילות, וכן בסידור יעב"ץ הוצאת 'אשכול' נמשך לאחריו. בסידורינו מנוקד: "ולא יעשה שום **רושם** כלל" הש' בקמץ. ואולי הוא טה"ד.

החג⁶¹.

עירוב תבשילין⁶²:

נוטל פת שלמה⁶³ בשיעור 'כביצה'⁶⁴, עם תבשיל חשוב כגון בשר או דג בשיעור 'כזית'⁶⁵, ויתן ביד אחר (לכתחילה - מזכים על-ידי אדם זר בן-מצוות, ולא על-ידי בנו או בתו, אפילו גדולים, אם הם אוכלים משלו⁶⁶) לזכות על-ידו לכל הקהל, ואומר: "אני מזכה לכל מי שרוצה לזכות ולסמוך על עירוב זה". הזוכה מגביה את העירוב טפח מן המקום שהיה מונח עליו, אפילו אם הניחו על-ידו המוגבהת באוויר⁶⁶, וחוזר ונוטל את העירוב מיד הזוכה, ומברך: "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על מצות עירוב". ואומר: "ברין...⁶⁷". מי שאינו מבין ארמית, צריך לומר בלשון שהוא מבין. תוכן העניין: "בעירוב הזה יהיה מותר לנו לאפות, ולבשל, ולהטמין חמין, ולהדליק נר, ולתקן, ולעשות כל צרכינו מיום-טוב לשבת, לנו ולכל ישראל הדרים בעיר הזאת".

* כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע נהג לקבל על עצמו הידור נוסף לפני כל ראשה-השנה⁶⁸. וכהוראה כללית נאמר: "בכל ראשה-השנה צריך כל אחד לקבל על עצמו זהירות יתרה (הידור) במצוות עשה, וזהירות בסייג של לא-תעשה, וזהירות יתרה בהנהגה טובה"⁶⁹.

משעה אחת קודם תפילת המנחה⁷⁰ עד תפילת ערבית במוצאי ראשה-השנה, ישקוד כל אחד ואחד

באמצעות הטלפון). ומעלה נוספת, כאשר הרב באחד מהבי"ד יקנו לחתומים על השטר⁵¹ 'קרקע כל שהוא' כדי להבטיח את חלות הפרוזבול כדין⁵². וכאשר כל רב וראשי-שיבה יודיע על כך בפירסום הכי גדול, יוכלו בוודאי לזכות את כל אחינו בני-ישראל בעשיית פרוזבול⁵³.

* לפני שיוצאים מבית-הכנסת [ובכל מקום אפשרי], יש להודיע ולפרסם שחייבים לעשות היום 'עירוב תבשילין'⁵⁴, וכיצד עושים זאת.

* עורכים מגבית ומחלקים 'צורכי החג' לראש-השנה ולכל חגי תשרי לזקוקים לזה (בדומה ל"מעות חטים" קודם חג-הפסח)⁵⁵.

* נוהגים לכתוב פ"נ (הנשואים - כמוכן בחגירת אבנט) עברו ועבור בני-ביתו לבקשת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה. להניחו בין דפי מאמר, קונטרס וכו' של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ולשלחו (אם באפשרי - בו ביום) על-מנת לקראתו על הציון שלו⁵⁶.

נוהגים להשתטח על קברי צדיקים⁵⁷, והנמצאים בקירוב מקום משתטחים על ציון כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע⁵⁸ וכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

מסתפרים⁵⁹, וטובלים⁶⁰ במקווה טהרה לכבוד

51 כנראה קיצור לשון יש כאן, והכוונה להקנות ללווים של החתומים, כמוכן, ועכ"פ למי מהם שאין לו קרקע כגון בני ישיבות. וצריך לעשות קניין סודר כדי לקיים זאת, הן אחרי התרת נדרים - לאלה שמסרו חובותיהם בע"פ, והן לפני כניסת החג - לאלה שחתמו ומסרו בכתב עבור הרב.

52 כמבואר בשר"ע רבינו בסוף הסעיף הנ"ל.

53 לקוטי-שיחות כרך כד עמ' 316, ובלה"ק שערי הל' ומנהג ח"ד, חו"מ סי' יב.

54 ערוך-השולחן סי' תקכ"ז סי"ד.

55 לקוטי-שיחות ח"ד עמ' 369.

56 ראה ספר-המנהגים ס"ע 95. ב'לוח השבוע' לג' תמוז, גיליון תרע"ג הערה 20, פורטו כמה מנהגים בקשר לכתובת פ"נ.

57 רמ"א סי' תקפ"א ס"ד, וראה מטה-אפרים שם ס"נ.

58 ספר-המנהגים ס"ע 55.

59 מצינא מותר גם אחר חצות, שו"ע אדה"ז סי' רנא ס"ד אך הראיז"ל היה נוהג - כל השנה - להשתפר קודם חצות דווקא, כפי-החיים שם ס"ק יט ומטה-אפרים סי' תקפ"א ס"ג. וכנראה אין מקפדין בזה, וצ"ע - ראה 'התקשרות' גיליון תרע"ו עמ' 14.

60 מחצות היום, לקוטי-יבורים ח"ג עמ' 865. ועיין אלף-המגן למטה-אפרים סי' תקפ"א ס"ק קכא. ליקוטי מהרי"ח ח"ב דף ז, ב.

61 לוח כולל-חב"ד.
62 סידור אדה"ז ולוח כולל-חב"ד.
63 ראה שו"ע אדה"ז סי' תקכ"ז סכ"ה.
64 בנפח 54 סמ"ק, משקלו לערך 22 גרם.
65 בנפח (ומשקל) 27 סמ"ק.
66 שו"ע אדה"ז סי' תקכ"ז סי"ז וסי' שסו סי"ב-ביג.
67 כנדפס בסידור תהלת ה' (הישן) עמ' 249.
68 ספר-המנהגים עמ' 56. אמנם במקור הבא, וברוב המקורות שהובאו ב'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' קנג"ד מדובר בר"ה עצמו, ובחלקם - לאחריו.
69 'ספר המאמרים - קונטרסים' לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, ח"א עמ' קלב (ושם: "זהירות יתירה במצוות עשה [בלקו"ש] דלהלן: בהידור מ"ע], וזהירות בסייג של לא-תעשה [בתורת מנחם ח"ד עמ' 32: בזהירות יתירה מל"ת], וזהירות יתירה [בתורת מנחם שם: הוספה] בהנהגה טובה"). לקוטי-שיחות חלק ב עמ' 348.
70 אודות תוכן ההתבוננות שצ"ל בתפילה זו, ראה ספר המאמרים תש"ג ס"ע 41.

באמירת תהילים לילה ויום⁷¹.

הנוהגים לתת צדקה בכל יום, יתנו היום גם עבור שני ימי ראש-השנה⁷².

לפנות ערב⁷³ לובשים בגדים נאים וחשובים⁷⁴, ויודעים שהקב"ה עושה לנו נס לשפטנו במידת הרחמים⁷⁵.

אין לובשים ה'קיטל'⁷⁶, גם לא הש"ץ והתוקע⁷⁷,

71 ספר המנהגים, מנהגי ר"ה.

72 הוראת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, שערי-צדקה עמ' קמב.

73 בער"ה סמוך לכניסת החג, נהגו רבותינו נשיאינו להיכנס ולשוחח זמן-מה עם זוגתם הרבנית.

אצלם היה הדבר "בדוגמא של מעלה" כיוון שבר"ה היא הנסירה ובניין המלכות (שיחות קודש תשל"ה ח"א עמ' 4). וההוראה בעבודה הרוחנית לכאו"א היא, שאצל כל אחד ואחד מישראל יש לא רק הענין ד'משפיע' אלא גם הענין ד'מקבל' - קבלת עול, ובפשטות יותר - שצריך להתמסר [להפצת המעיינות וחיוק] נשי ובנות ישראל (תורת מנחם התועדויות ח"כ עמ' 270).

74 לוח כולל-חב"ד. במטה אפרים (תקפא,נה, ע"פ הב"ח והט"ז סי' תקפ"א ומג"א ר"ס תקצ"ז) כתב ללבוש רק **נאים** אבל לא **חשובים** כשאר יו"ט (שבגדי יו"ט צ"ל יותר טובים משל שבת כמ"ש בשו"ע אדה"ז סי' תקכ"ט סו"ס ז), אבל בשערי תשובה (ס"ק ו, ובשו"ע השלם - טו) כתב: "והעולם נוהגים ללבוש בגדי יו"ט כשאר יו"ט, רק הנשים לובשות לבנים".

75 לוח כולל-חב"ד, משע"ת סי' תקפ"א ס"ק ו, וע"ע מטה-אפרים סי' תקפא סנ"ה.

76 בלקט 'והאר עינינו בתורתך' (מוריטאון, נ.ד.ז. תשס"ה) עמ' רעג מסופר בשם הרה"ח ר"ל שי' ביסטרצקי, שהרבי אמר שקיטל צ"ל בגד שלובשים אותו מעל הראש (כפי שלבשו הרבי והרש"ג), ולא כאלה (המצויים) שפתוחים מלפנים ונרכסים בכפתורים. וע"ע.

77 כי לדעת אדה"ז (סי' תר"י ס"ט) עיקר הטעם שלובשים

אלא ביום-הכיפורים⁷⁸.

מדליקים בזמן הנקוב בלוחות, כמו בערב שבת⁷⁹. מי שלא הדליקה אז, תדליק בלילה לפני הסעודה⁸⁰ (מאש הדולקת לפני החג).

גם הפעם מברכת אחרי ההדלקה⁸¹. הברכות בהדלקת הנרות: "להדליק נר של יום הזיכרון"⁸², ו'שהחיינו'⁸³.

איש המדליק, לא יברך⁸⁴ 'שהחיינו'⁸⁵.

יש להכין נר גדול (כמו נר נשמה) כדי שיהיה אפשר להדליק ממנו את נרות ליל ב' דראש-השנה. השנה יש לדאוג להדליק ממנו ביום השני של החג נר נוסף, שידלק עד שעת הדלקת הנרות ביום ב' דראש-השנה, ערב שבת שובה.

קיטל "כדי להיות דוגמת מלאכי השרת", וזה שייך רק ביום-הכיפורים - 'המלך במסיבו' ח"א עמ' קטו.

78 ספר המנהגים, מנהגי ר"ה.

79 הקדמת (בן) ה'דרישה' לטור יו"ד ח"א. מטה אפרים סי' תרכ"ה סל"ג. פסק הגאון בעל 'תורת חסד', וכן מוכח בלקוטי-שיחות כרך כד עמ' 297 הע' 69 - 'קיצור דיני נש"ק' עמ' לו. 80 מטה אפרים שם.

81 (שו"ע אדמו"ר הזקן סי' רסג ס"ח. ומלשונו משמע דה"ה כשמדליקין בלילה (וגם איש המדליק - קצות השלחן סי' עד בבדי השלחן ס"ק יט), ודלא כמ"ש במטה אפרים ובאלף למטה שם.

82 שם, מנהג בית רבנו, כמו בקידוש ובהפטר - אג"ק ח"ו עמ' קכה. [בירכה שהחיינו - קיבלה עליה קדושת יו"ט, ואינה יכולה להתנות בזה, מובא מעירובין מ,ב].

83 ספר המנהגים, מנהגי ר"ה.

84 בירך 'שהחיינו' בהדלקת הנרות, לא יברכה שוב בקידוש - ספר-המנהגים עמ' 60.

85 לוח כולל-חב"ד.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' **אברהם משה דייטש** והרה"ח ר' **גבריאל גופין** שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' **זלמן יודא** ור' **יוסף יצחק**,

בני הרה"ח ר' **שלום ישעי'** ע"ה **דייטש**